

Mixail Qusman - "Günün qalstuksuz qəhrəmanı"

lə nahar etmək istərdiniz?", yaxud sizin deyiniz kimi, "Kiminlə dostluq etmək istərdiniz", deyərdim ki, Amerikanın keçmiş Prezidenti Corc Buşa məişət baxımından böyük rəğbətım var. O, çox səmimi, yumor hissənə malik insandır, hərçənd onunla əvvəldən tanış idim. Polşanın keçmiş prezidenti Aleksandr Kvasnevski ilə çox səmimi münasibətlərimiz olub. Mən onu hələ komсомol vaxtından, cavanlıqdan tanıyırdım. O da çox səmimi adamdır. Bilirsinizmi, ümumiyyətlə mən həmişə bir prinsipi əsas götürmüşəm ki, dövlət başçısının öz yeri var, jurnalistin öz yeri. Hər ikimiz öz işimizi görürük. Mənim işim - sual vermək, onun işinin kiçik bir hissəsi isə bu suala cavab verməkdir. Əlbəttə, mətbuatla, jurnalistlərlə görüşlər, müsahibələr dövlət başçısının iş qrafikinə həqiqətən çox cüzi bir hissəsidir. Bununla belə, hər halda bu da bir işdir. Bir qayda olaraq, mənim müsahibim müsahibə faktına hörmətlə yanaşır və bu, mənim xoşuma gəlir. Söhbətə ondan gedir ki, həmin şəxs mənə yox, məşhur TASS agentliyinə, hörmətli televiziya müsahibə verir. Hər halda mən həmişə özümü yox, öz ölkəmi, konkret olaraq Rusiyani təmsil edirəm. Mən öz TASS agentliyimi. "Rossiya 24" televiziya kanalını təmsil edirəm.

- Axı bu da böyük məharətdir. Söhbətin məcrasını saxlamaq böyük bacarıqdır.

- Bəlkə də elədir, buna nə dərəcədə nail olduğumu bilmirəm.

- Siz insanları cəzib edirsiniz. Heydər Əliyevlə üç saat söhbət etmək asan məsələ deyil.

- İndi sizə bir sirr açacağam. Bu barədə hələ heç vaxt danışmamışam. Əgər mənə soruşsaydılar ki, mən müsahibənin uğurlu olub-olmamasını necə təyin edirəm, nə cavab verəcəyimi bilərdim. Əgər mən hiss etsəm ki, iyirmi dəqiqə, otuz, qırx dəqiqə söhbətdən, müsahibədən sonra müsahibim söhbəti tamamlamaq istəyir, yaxud əgər suallarını tükənmək üzrədir və ya qurtarıb, amma görürəm ki, müsahibim hələ, necə deyirlər, məmnuniyyətlə danışır, deməli, müsahibə uğurlu alınmışdır. Deməli, onunla kontakt baş tutub. Belə hallar olurdu. Bəzən bu məqamlar ekranda heç hiss olunmur, çünki montajdan sonra hər şey başqa cür olur. Amma insani baxımdan hiss edirəm ki, söhbətimiz müsahibin ürəyincə olub.

- Buna nail olmaq üçün çox işləmək, uzun illər boyu çalışmaq lazımdır.

- Siz artıq buna nail olursunuz. Mən sizinlə söhbəti tamamlamaq istəmirəm.

- Doğrudan?

- Hesab edin ki, mənim meyarlarımı əsas götürsək, siz buna nail olursunuz.

- Çox sağ olun.

Jurnalistin şərhı. 1995-ci ildən 1998-ci ilə qədər "ANKOM-TASS" beynəlxalq analitik agentliyinin vitse-prezidenti, 1998-ci ildən 1999-cu ilə qədər İTAR-TASS agentliyinin beynəlxalq əməkdaşlıq, ictimai əlaqələr və xüsusi layihələr baş idarəsinin rəisi.

- Ümumiyyətlə, Mixail Solomonoviç Qusmanın dostu kim ola bilər?

- Bu, çətin sualdır. Nə üçün çətinidir? Ömrümün yarısını Moskvada yaşayıram, amma dostluğa, "dostluq" anlayışına münasibətim hələ də Bakı meyarlarına görə təyin olunur. Mənim nəzərimdə dost o adamdır ki, onunla hər gün görüşsən, görüşməmişsən yaxşı olar ki, hər gün qısa müddət də olsa, telefonla söhbət edəsən, "Necəsən? Nə var? Nə yox? Hər şey yaxşıdırı?" deyə hal-əhval tutasan. Dostluq budur. Onda

insanı hər gün hiss edirsən. Moskvada isə soruşursan:

- Filankəsi tanıyırsan?

- Hə, hə, mənim dostumdur.

- Onu axırıncı dəfə nə vaxt görmüsən?

- Keçən il.

Belə dostluq olar? Düz deyirlər ki, Moskva - adamları bir-birindən ayrı salan şəhərdir. Təəssüf ki, Moskvada insanlarla ünsiyyət saxlamaq çox çətindir. Hərənin öz işi-gücü var, məsafələr böyükdür, yollarda tıxaclar olur. Məsələn, mən doğma qardaşım ilə hər gün telefonla danışmayanda özümü pis hiss edirəm. Sanki həmin gün acusuz olmuşam.

- Bəs ailədə, ailə ənənələrinizdə nə isə dəyişibmi?

- Əlbəttə dəyişib. Çünki mən öz valideynlərimin ailəsində böyümüşəm. Xoşbəxtəm ki, Bakıda mənim atamı, anamı xatırlayırlar. Yeri gəlmişkən, indi valideynlərimin xatirəsinə ithaf etdiyim kitab üzərində işi tamamlayıram. Bu işdə AZƏRTAC-ın, Aslan müəllimin mənə köməyi çox olub. Valideynlərim haqqında materialları, onlarla işləyən insanların xatirələrini toplamaqda AZƏRTAC-dan olan həmkarlarım mənə çox kömək edəblər. Təəssüf ki, valideynlərimin dostlarının çoxu dünyasını dəyişib. Onlarla işləyənlərdən hazırda sağ-salamat olanlar azdır. Qalanlar əsasən onların şagirdləridir. Bununla belə, həmin materiallar mənim üçün çox vacib və qiymətlidir, ümid edirəm və çox istəyirəm ki, valideynlərim haqqında kitab yaxın aylarda çapdan çıxsın. Pyotr Montin küçəsindəki (indi bu küçə Ələvsət Quliyevin adını daşıyır) 111 nömrəli binada yerləşən evimizi yaxşı xatırlayıram. Valideynlərim işdən çox gec qayıdırdılar. Anam Xarici Dillər İnstitutunda, atam isə Sabunçudakı klinikada işləyirdi. Bizim evdə hər axşam 10 nəfərə yaxın toplaşırıdı: valideynlərimin şagirdləri, aspirantları, dostları... Evimizdə hər gün üç növ xörək bişirilirdi. Yəni xatırlamıram ki, süfrə arxasında təkcə özümüz əyləşək, evimizdə hər axşam qonaqlar olurdu. Evimiz duz-çörəkli, qonaqların üzünə açıq idi. Valideynlərimi xatırlayan hər kəs bunu təsdiq edə bilər. Təəssüf ki, indi bu ənənələr unudulmağa başlayıb. Ümumiyyətlə, fikir vermişəm ki, hətta Bakıda da bu belədir və məni o qədər də sevindirmir. Bakının imkanları çoxdur. Çoxsaylı gözəl restoranlar, kafelər var. İnsanlar çox vaxt evdə yox, restoranlarda görüşməyə, bəzi ailə bayramlarını da restoranlarda qeyd etməyə başlayıblar. Bir daha təkrar edirəm, indi imkanlar da çoxdur, bəzi məişət adətləri də dəyişir. Amma mənim qəlbim əvvəlki vaxtda qalıb. Mənə müasir, hətta çox "bərk gedən" restoranlarda keçirilən tədbirlərdənsə ev şəraitində təşkil edilən məclislər, ev xörəkləri, ailəvi bayramlar qat-qat yaxın və doğmadır. Mən ev şəraitində ünsiyyəti xoşlayıram.

Jurnalistin şərhı. 1999-cu ilin noyabrından Mixail Qusman İTAR-TASS informasiya agentliyinin baş direktorunun birinci müavini.

Azərbaycanda hətta çox mühüm, bəlkə də ən mühüm ailəvi tədbir olan toyun da formatı dəyişib. Mənim cavanlıq illərimdə toyları indi restoranlarda olduğu kimi xüsusi zallarda təşkil edirdilər, lakin bu, tostlar məclisi olurdu. Tamadanın çox böyük rolu vardı. Məclisdə çıxış etmək üçün sözü tamada verirdi. Tamadaların hamısı hörmətli adamlar idi. Toylarda gözəl tamadalıq edənlər şəhərdə ən hörmətli adamlar idi, hamı onları adbaad tanıyırdı. Toy məclisində rəqs etməyə yalnız plov verilənə yaxın

başlayırdılar. O vaxta qədər bəylə gəlinə, onların ailələrinə müraciətlə xoş sözlər səslənirdi. İndi mən hərəndə bir bizim toylarda oluram, hətta bir neçə dəfə məxsusi olaraq toylara gəlmişəm. Adətən bir-iki nəfər söz deyir, sonra isə hamının başı yeyib-ıçməyə qarışır. Açıqını deyim ki, mənim təfəkkürüm bu məsələdə də o dövrün səviyyəsində qalıb. Hamı əyləşir, musiqinin səsinə ağız deyən qulaq eşitmir. Bu, mənim xoşuma gəlmir. Əlbəttə, rəqs etməyi xoşlayanlar üçün bu bir fürsətdir. Amma rəqs etməkdən daha çox söhbət etməyi xoşlayan adamlar toyda söhbət etməyə imkan tapmırlar. Bakıda keçirdiyim gənclik illəri barədə söhbətimə qayıdaraq demək istəyirəm ki, mənim yaşadım olan cavanlar şəhərə gəzməyə adətən "Vremya" xəbərlər proqramından sonra çıxırdı. Bu veriliş axşam saat 10-dan sonra efirə gedirdi. Biz saat on birin yarısında Torqovaya (indiki Nizami küçəsi) - kitab pasajı - Karl Marks bağı (indiki Fəvvarələr meydanı) marşrutu ilə "Azərbaycan" kinoteatrının yanından keçib bulvara çıxırı, orada gəzişirdik. Kukla Teatrının yanında iki çayxana var idi. Onlardan birinə nədənsə "Mərakeş" deyirdilər. Nə üçün "Mərakeş"? Bunu hələ də bilmirəm. Həmin çayxana gecə yarından keçənə qədər işləyirdi. Ola bilsin ki, gecə-gündüz işləyirdi. Orada yalnız armudu stəkəndə çay, kəllə qənd və nadir hallarda limon olurdu. Biz də orada əyləşirdik. Orada ən müxtəlif, o cümlədən görkəmli adamlar toplaşırıdı. Biz də həmin çayxanada oturub çay içir və müxtəlif mövzularda söhbətlər edirdik. Müzakirə etməli məsələlər çox idi. Bir sözlə, gözəl vaxtlar idi.

- Bugünkü söhbətimiz bir qədər nostalji səpkidə alındı...

- Ona görə ki, mən Bakıya gələndə həmişə qəlbimdə nostalji hisslər oyanır. Bu hisslər olmaya bilməz. İstər mənim yaşımaya görə, istərsə də Bakıya olan məhəbbətimə görə. Mən Bakını çox sevirəm. Bakıya qarşı əsla laqeyd deyiləm. Bakıda baş verən bütün yaxşı hadisələrə görə hədsiz sevinirəm. Sevincim aşırıb-daşır və bu hissləri hamı ilə bölüşməyə çalışıram. Bakıda yaxşılığa doğru dəyişikliklərin sayı isə get-gedə artır. Allaha şükürlər olsun ki, Bakıda xoşagəlməz şeylər azdır. Belə halları görəndə qanım qaralır və necə deyirlər, bütün qarılardan döyüb demək istəyirəm ki, bax, burada, mənim fikrimcə, nəyi isə edə bilməmişiniz. Hərçənd, bir daha deyirəm, Allaha şükür, məni sevindirən halların sayı qat-qat çoxdur.

- Mixail Solomonoviç, axırıncı sual. Adətən sualları Siz verirsiniz. Bu gün isə mən Sizə sual verirəm. Özü-nüzü necə hiss edirsiniz?

- Mən söhbətçil adamam. Müsahibə janrını, müsahibə götürməyi məhz ona görə xoşlamışam ki, söhbətçil adamam. Lakin mən sual verməyi də xoşlayıram, suallara cavab verməyi də. Müsahibə götürməyi nə dərəcədə bacardığımı bilmirəm. Amma suallara cavab verməyi də xoşlayıram. Sizinlə söhbət etmək mənə çox xoş oldu, çünki siz mənə çox yaxın olan mövzular haqda, mənim laqeyd olmadığım məsələlər barədə danışırıdınız. Siz mənim qəlbimdəki insani duyğuları çox dəqiq tuta bildiniz. Buna görə sağ olun.

- Sizinlə söhbət etməyi çoxdan istəyirdim...

- Söhbətə görə sağ olun. Təşəkkür edirəm.

- Sağ olun.

Söhbəti apardı: Kamilla Əliyeva